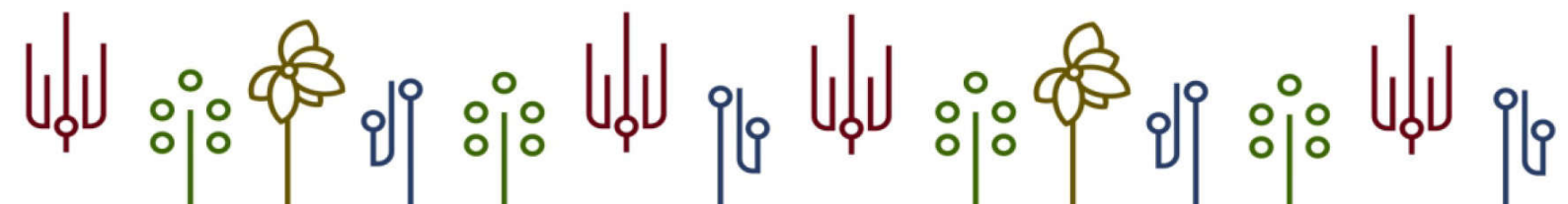

«ГЕОГРАФІЯ, КАРТОГРАФІЯ, ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА»

*Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення
кафедри Географії України та регіоналістики
(м. Чернівці, 31 жовтня - 2 листопада 2025 р.)*

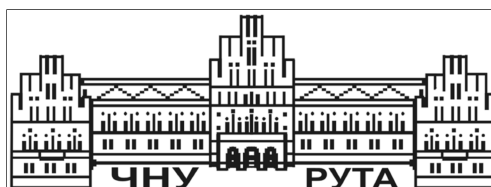

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики
Чернівецький відділ Українського географічного товариства

«ГЕОГРАФІЯ, КАРТОГРАФІЯ, ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА»

*Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри
Географії України та регіоналістики
(м. Чернівці, 31 жовтня - 2 листопада 2025 р.)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 91+528.9+37.016:91](082)

Редакційна колегія: Джаман В.О., Джаман Я.В., Заблотовська Н.В., Заячук М.Д., Костащук В.І., Костащук І.І., Костенюк Л.В., Паланичко О.В., Пасічник М.Д., Ющенко Ю.С.

Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри Географії України та регіоналістики (м. Чернівці, 31 жовтня 2 листопада 2025 р.) – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 568 с.

ISBN 978-617-8703-32-5

У збірнику представлено матеріали міжнародної науково-практичної конференції **«Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика»** присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри Географії України та регіоналістики, де розкрито результати досліджень науковців з вивчення актуальних питань сучасної географічної науки задля розвитку та відбудови Української держави.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК: 502+316.3 (477)(08)

ISBN 978-617-8703-32-5

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025
© Колектив авторів, 2025

УЛІГАНЕЦЬ Сергій, СИРОВЕЦЬ Сергій ІНТЕГРАЦІЯ STEM-ОСВІТИ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ	453
ЧЕРВІНСЬКА Інна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВОЄННОЇ ДОБИ	458
ЯВОРСЬКА Вікторія, СИЧ Віталій, БУЯНОВСЬКИЙ Андрій МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРИРОДНИХ КОМПОНЕНТІВ У КОНТЕКСТІ СТАНДАРТІВ С6 І Е4.....	461
РЕГІОНАЛЬНЕ ТУРИЗМОЗНАВСТВО ТА РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ	
БЕЗУГЛИЙ Віталій, НІКОЛАЄВ Роман ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ: КЕЙС САКСОНІЇ-АНГАЛЬТ	465
ЄМЧУК Тетяна ПРОСТОРОВО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ	469
ЗАЯЧУК Оксана, КРУЛЬ Галина КРЕАТИВНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ АТМОСФЕРИ В КАВ'ЯРНЯХ ТРЕТЬОЇ ХВИЛІ.....	474
КАЗАКОВ Володимир, ПАЦЮК Вікторія ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ ГІРНИЧОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	477
КАСІЯНИК Ігор, КАСІЯНИК Любов, МАТУЗ Ольга, МАТВІЙЧУК Борис ГЕОТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАКОТСЬКОЇ ДЕСТИНАЦІЇ.....	482
КОСТАЩУК Володимир ІНТЕНСИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ЗАКОРДОННОГО ТУРИЗМУ МІЖ ЧЕРНІВЕЦЬКОЮ ОБЛАСТЮ ТА КРАЇНАМИ СВІТУ У 2000-2021 РОКАХ	485
ЛАШКО Богдан РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНА АТЕСТАЦІЯ СОКИРЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	488
НАКОНЕЧНИЙ Костянтин, ПАЛАМАРЮК Марія ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	492
РУДАКЕВИЧ Іван, ГАВРИШОК Богдан РИМО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯТИНІ ПІВДЕННОЇ ЧАСТИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	495
СЕМЕНЮК Лариса РЕКРЕАЦІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: РОЛЬ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	499
СМИК Оксана, ЄРЕМІЯ Ганна РОЛЬ ЗАКЛАДІВ РОЗМІЩЕННЯ У ФОРМУВАННІ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ.....	503
ТАНГЕР Максим, БУЧКО Жанна ТУРИСТИЧНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЄВРОРЕГІОНІВ: ГЕОГРАФІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ	507
ТРОФИМЕНКО Єгор, БЕЗУГЛИЙ Віталій СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ ДНІПРА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....	510
ФЛІНТА Наталія, ГАВРИШОК Богдан ТУРИСТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ М. ТЕРНОПОЛЯ	515
ЯЧНЮК Марина, КОЛЕСНИК Анастасія УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СЕРВІСУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ RIVOLI ЗА МОДЕЛЛЮ SERVQUAL.....	520

РИМО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯТИНИ ПІВДЕННОЇ ЧАСТИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Іван РУДАКЕВИЧ

Кандидат географічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

ivaco@ukr.net

Богдан ГАВРИШОК

Кандидат географічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

gavrishok_b@ukr.net

***Анотація.** У публікації охарактеризовано розміщення та стан збереження римо-католицьких костелів і каплиць у південній частині Тернопільської області. Проаналізовано особливості їх використання у туристичній діяльності. Подано коротку характеристику найпопулярніших серед туристів католицьких святинь на півдні Тернопілля.*

***Ключові слова:** костел, каплиця, монастир, римо-католицький, Тернопільська область, туризм*

I.Rudakevych, B. Havryshok Roman catholic churches of the southern part of Ternopil region, their use in tourist activities.

***Summary.** The publication describes the location and state of preservation of Roman Catholic churches and chapels in the southern part of Ternopil region. The features of their use in tourism activities are analyzed. A brief description of the most popular Catholic shrines among tourists in the south of Ternopil is given.*

***Keywords:** church, chapel, monastery, roman catholic, Ternopil region, tourism*

У Тернопільській області зосереджено багато історико-культурних пам'яток, завдяки яким регіон став популярним туристичним напрямком в Україні. Серед туристично-ресурсного потенціалу Тернопілля особливо виділяються римо-католицькі храми. Велика кількість таких святинь (майже три сотні) зумовлена тривалим впливом римо-католицької церкви на території регіону протягом багатьох століть. Католицькі костели, каплиці та монастирі на Тернопіллі приваблюють багатьох відвідувачів з України, а також із сусідніх країн.

У південній частині Тернопільської області чи не найбільша кількість римо-католицьких святинь, особливо діючих. Хоча часто вони є віддаленими від туристичних шляхів, однак більшість з них перебувають у доброму стані та приваблюють місцевих чи іноземних туристів.

Метою публікації є геопросторовий аналіз сучасного стану римо-католицьких храмів південної частини Тернопільської області (переважно Чортківського району) у контексті їх використання для потреб туристичної діяльності.

У процесі виконання нашого дослідження була проведена інвентаризація римо-католицьких храмів і святих місць на території Тернопільської області. Джерелами даних для створення переліку цих святинь були офіційний портал римо-католицької церкви в Україні та веб-портал «Костели і каплиці України» [1]. Згідно проведеної нами інвентаризації, на території Чортківського району Тернопільської області налічується 145 костелів і каплиць. За результатами інвентаризаційних досліджень розроблено дві картосхеми, на яких відображено стан і використання діючих костелів і каплиць та окремо недіючих сакральних споруд (рис. 1 і рис. 2).

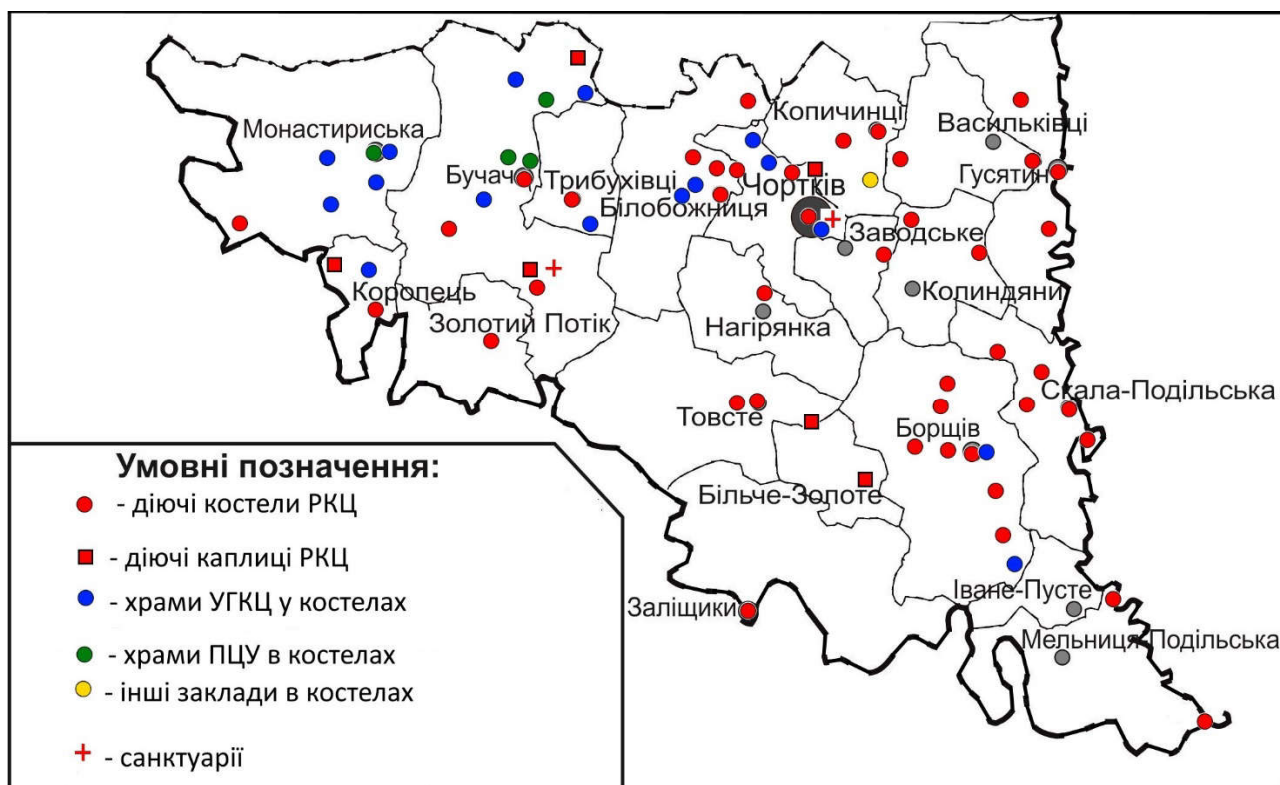

Рис. 1. Діючі римо-католицькі святині у південній частині Тернопільської області

У південній частині Тернопільської області розташовано також два діючі римо-католицькі санктуарії: с. Язловець (св. Марцеліни) та м. Чортків (св. Станіслава).

Найбільша кількість діючих костелів (РКЦ) виділяється у Борщівській, Білобожницькій, Скала-Подільській та Чортківських територіальних громадах. Найбільше колишніх костельних приміщень як храми УГКЦ і ПЦУ використовуються у Монастириській, Бучацькій та Чортківській ТГ. У всіх громадах Чортківського району Тернопільської області є діючі римо-католицькі храми. Колишній костел у с. Гадинківці Копичинецької ТГ перебудований у будинок культури.

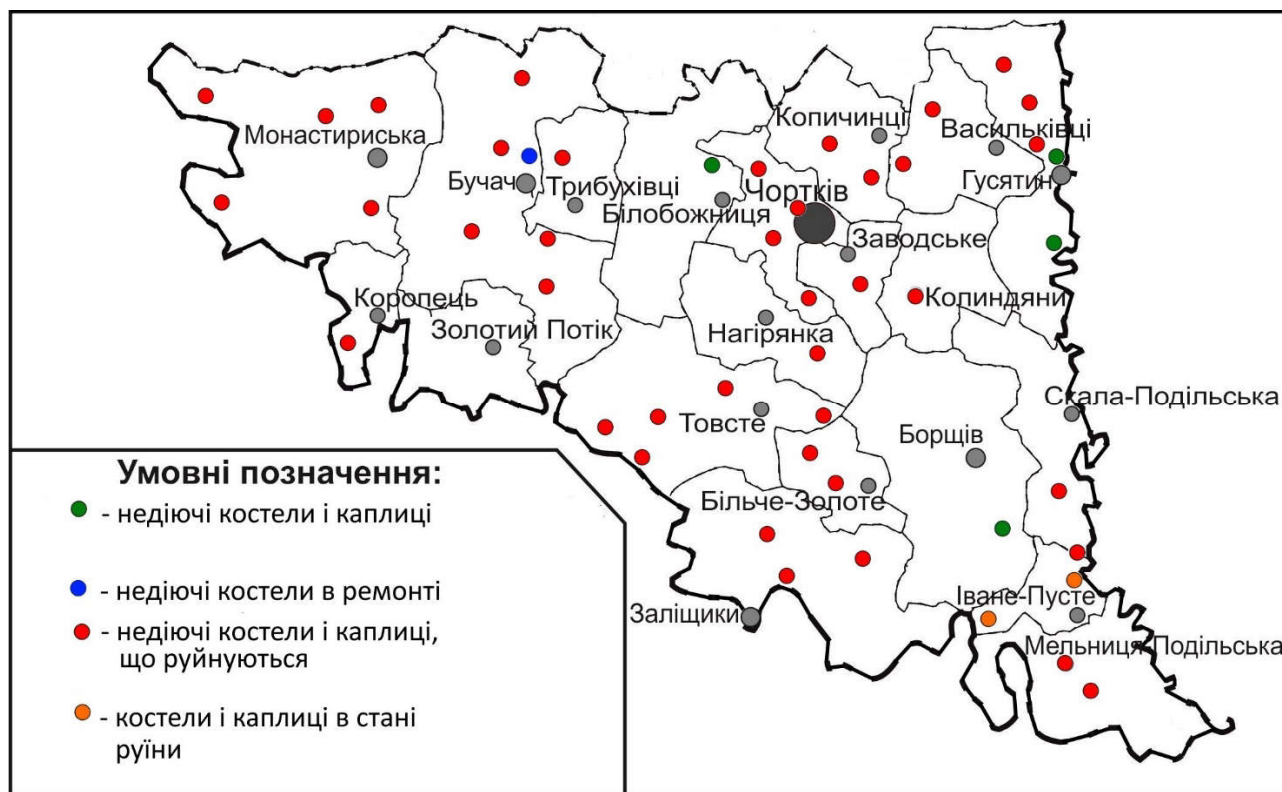

Рис. 2. Недіючі римо-католицькі святині у південній частині Тернопільської області

У південній частині Тернопільської області розташовано 44 недіючих римо-католицьких костелів і каплиць. Найбільше таких помітно у Монастирській, Бучацькій та Товстенській ТГ. Переважна більшість таких святинь руйнуються або перебувають у стані руїни. У селах Кривче (Борщівська ТГ) і Сидорів (Гусятинська ТГ) є збережені недіючі костели. У с. Звенигород (Бучацька ТГ) костел перебуває у стані ремонту.

Римо-католицькі костели та монастирі є одними з історико-культурних ресурсів, які активно використовуються для потреб туристичної діяльності у Тернопільській області. Досить часто відвідуваним серед туристів є неоготичний костел св. Станіслава у м. Чортків, який переважно відчинений впродовж дня. Цей храм відомий трагічними подіями на початку Другої світової війни, коли місцеві католицькі священники та монахи були закатовані органами НКВС. Ікона з їхнім зображенням є в храмі і привертає увагу туристів, адже дуже не звична і зображає новомучеників католицької церкви [3].

Костел Внебовзяття Богородиці у селищі Скала-Подільська на півдні Тернопільщини фахівці вважають останнім відлунням готики в Україні. Храм побудували на початку 18 ст., а приблизно через сто років на ньому встановили баштовий годинник, будівлю огородили потужними оборонними стінами з кутовими вежами. У наші дні костел і годинник відновлено на кошти міської громади та небайдужих людей. Він використовується по чергово громадами римо-та греко-католиків. Що теж робить його особливим.

Першою релігійною спорудою в м. Заліщики був костел Святого Станіслава, який спочатку дерев'яним збудували у 1763 році. Деякий час при храмі діяв

монастир, про що свідчать келії по боках костелу. Після варварського використання будівлі у радянські часи у 1991 році римо-католицька єпархія повернула костел, провела реставраційні роботи і надала храму належного вигляду [2].

Храмовий комплекс в Гусятині був споруджений ще у XVII ст. і неодноразово зазнавав руйнувань під час набігів козаків і татар. У 1723 костел вчергове відбудували і висвятили для потреб римо-католицької громади. У післявоєнні роки будівля храму була поступово відновлена, а в 1991 році комплекс знову повернутий францисканцям. Зараз тут активно ведуться реставраційні роботи. Практично відновлено фасад будівлі.

Розквіт костелу Внебовзяття Пресвятої Богородиці в Бучачі пов'язаний з родиною Потоцьких, зокрема канівського старости Миколи-Василя Потоцького. З 1763 року і до Другої світової війни він був головною католицькою святинею міста. Після Другої світової війни радянська влада віддала храм під господарські потреби, а вже за часів незалежності України костел відновив свою діяльність. Відносно недавно замість знищеного органу у храм придбали фізгармонію.

Храм Святого Антонія у с. Лосяч (Скала-Подільська ТГ) побудований наприкінці XIX – на початку XX століть стараннями намісника Галичини графа Агенора Голуховського. У часи радянської окупації будівля використовувалася як склад, а в 1990 році костел повернули католицькій громаді села. Костел виконано у романській неоготиці з високою гостроверхою дзвіницею, яка домінує над навколишнім ландшафтом.

Костел Святого Генріха в селищі Мельниця-Подільська був побудований в 1861 році. У радянські часи храм закрили, переобладнавши у кінотеатр для місцевих жителів. Костел Святого Генріха тепер є в старому парку міста, хоча він не використовується довгі роки, а реставрацією ніхто не займається.

Костел Святої Анни розташований в селі Озеряни Борщівської громади, споруджений в 1875 році місцевим землевласником князем Л. Сапегою. Неоготична будівля костелу має значну висока і її силует видно з будь-якої точки села. У радянські часи будівля костелу використовувалася як склад, а в 1991 році його повернули у володіння католицької громади. Попри малу чисельність громади, нині ведуться роботи з відновлення інтер'єрів храму.

Костел Пресвятої Діви Марії розташований в центрі міста Монастирська, побудований в 1727 році на кошти шляхтича Й. Потоцького. З інтер'єром храму ймовірно працював відомий скульптор І.-Г. Пінзель чи хтось із його учнів. У 1761 р. було освячено головний вівтар. Під час радянської окупації костел закрили, а відроджуватися він почав у 90-ті роки XX століття вже як православний храм (нині ПЦУ).

За сприяння магната Лянцкоронського у 1842 році у селі Ягільниця звели новий Успенський костел у стилі бароко. За радянських часів у костелі спочатку розташовувався спортзал, а згодом приміщення храму переобладнали під склад меблевого магазину. 1992 року за сприяння фундації Кароліни Лянцкоронської храм відреставрували та передали католицькій парафії с. Ягільниця.

Костел Святої Анни в селищі Товсте був споруджений в 1910-1915 роках архітектором, професором М.-Т. Тальовським зі Львова. У первісному вигляді костел мав вежу висотою 30 метрів, яка не збереглася. У післявоєнні роки в будівлі храму був пологовий будинок, а потім – будинок культури. Лише у 2000 році костел був переданий у володіння католицькій громаді.

Костел Божої Матері Святого Скапулярію у місті Борщеві та зведений в 1763 році на місці раніше побудованого дерев'яного. Колись на його місці була оборонна вежа, на основі якої спорудили нову триярусну дзвіницю для храму. За радянської окупації костел Матері Божої був закритий і використовувався як склад. У наш час костел знову відкритий і є центром деканату римо-католицької церкви.

Розвиток римо-католицької церкви та її храмів має давні традиції на території Тернопільської області, сягнувши піку своєї розповсюженості у 20-30-х роках ХХ ст. під час польського правління. Особливо багато католицьких костелів збереглися на півдні Тернопілля, більшість з яких є діючими. Однак залишається багато недіючих храмів, які переважно покинуті та поступово руйнуються. У туристичній діяльності активно використовуються костели у Чорткові, Бучачі, Заліщиках, Озерянах, монастир і санктуарій в Язловці. Актуальною проблемою залишається відновлення римо-католицьких святинь та долучення їх до туристичних маршрутів.

Список використаних джерел:

1. Костели і каплиці України. Львівська архідієцезія. URL: <https://gkc.in.ua/index.php?m=k&f=alv> (дата звернення: 10.10.2025)
2. Костьоли Тернопільської області. URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/2508-228-s-churches-ternopil-oblast.htm (дата звернення: 11.10.2025)
3. Рудакевич І. Р., Гавришок Б. Б. Римо-католицькі храми Тернопільської області: сучасний стан та можливості їх використання у туристичній діяльності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: географія. Тернопіль: СМП "Тайп". Т. 58, вип. 1. 2025. С. 166–174.

УДК 338.48:640.4

РЕКРЕАЦІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: РОЛЬ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Лариса СЕМЕНЮК

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу

Київського національного університету технологій та дизайну

м. Київ, Україна

semeniuk.ll@knutd.edu.ua

Анотація. У статті досліджено соціальну відповідальність в індустрії гостинності України, зокрема її соціальний та екологічний аспекти. Проаналізовано сучасні практики екоменеджменту та вплив корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємств. Висвітлено ключові виклики та перспективи подальшого впровадження соціально відповідальних практик у готельно-ресторанній сфері.

Ключові слова: соціальна відповідальність, екоменеджмент, індустрія гостинності, рекреаційна діяльність, сталий розвиток.